

Posudek vedoucí magisterské teoretické práce Květy Přibylové

Krabice plná světla, osobnost a myšlenky Nielse Bohra jako inspirace pro vědeckopopulární film

V teoretické diplomové práci, která uzavírá její celkem osmileté studium na katedře dokumentárního filmu, se Květa Přibylová zabývá základními principy a podobou typického současného vědeckopopulárního filmu z pozice tvůrce. Považuje tuto podobu z velké části za neutěšenou, povětšinou plochou a postrádající přesah. Snaží se rozklíčovat, z čeho pramení, a ukazuje, že úzce souvisí s představou vědy v obecném povědomí, která stojí na základech newtonovsko-kartezíánského paradigmatu. Tedy zejména na idejích měřitelnosti, objektivity a matematizace. Současně se zamýšlí nad vztahem vědění a moci, vědou jako určitou ideologií, a tím pádem souvislostí mezi vědeckopopulárním a ideologickým filmem.

Prolog této úvahy začíná připomenutím příběhu Nielse Bohra a George de Henesy, kteří zachránili zlato z Nobelových cen německých chemiků v kodaňském Institutu teoretické fyziky před uloupením nacisty tím, že je za pomoci lučavky královské přeměnili na bezbarvý roztok. Rozpuštěných medailí si nikdo nevšiml, a tak v bezpečí ústavu počkaly celou 2. světovou válku na své držitele. „*Oči, které pátrají a přestože vidí, nedokáží poznat, jelikož mozek neví...*“ - k podobně nevidoucím očím přirovnává vlastně Květa tvůrce těch vědeckopopulárních filmů, kteří pouze podávají fakta, ale neumožňují divákům ona fakta „procítit“. Jako je charakter světla duální – částicový i vlnový, tak i pop-věd může být faktografický i básnický zároveň – a princip komplementarity nestaví oba stavy do opačných pozic, ale umožňuje nám oba pohledy vnímat jako doplňkové.

Autorka si na ploše 50 stran textu nejprve vymezila základní pojmy, cíle práce a vytýčila metodu svého psaní. Ve druhé kapitole sepisuje znaky a trendy žánru vědeckopopulárního filmu, z historického hlediska zmiňuje senzační filmy Charlese Urbana, chronofotografické experimenty Mareye a Muybridge, filmařská přikázání surrealisty Jeana Painlevého i typické znaky dnešního edutainmentu. Poté si Květa si vybírá dva příklady tvůrčích přístupů v sérii dokumentů z produkce Horizon a poměrně podrobně ukazuje jejich odlišné účinky na diváka i vyjmenovává důvody takového stavu. Ve třetí kapitole dává do souvislosti pojmy vědění a moc, dešifruje současný obraz vědy na základě vývoje filosofických postojů. Ve čtvrté kapitole pak hledá inspiraci pro umělecky hodnotnější a především mnohvrstevnatější dokumentární filmy o vědě a nachází ji v myšlenkách dánského fyzika a myslitele Nielse Bohra: „*Musíme si ujasnit, že když přijde řeč na atomy, jazyk může být používán pouze jako v poezii. Básník se také tolik nestará o popis faktů, jako o vytváření obrazů a budování myšlenkových spojení.*“

V závěru práce zmiňuje několik filmů a tvůrců, kteří tuto komplementaritu pohledů dokázali skloubit – nejen objektivistického, ale i poeticky subjektivního. Květa Přibylová využila čas svého studia na FAMU nejen k tomu, aby našla vlastní tvořivý přístup pro tvorbu filmů, ale i aby si tyto intence pro sebe řádně zformulovala.

Magisterskou teoretickou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení A.

RNDr. MgA. Alice Růžičková
Vedoucí magisterské teoretické práce

V Praze, 3. 10. 2016